

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročilna znaša:

celoletna . . . K 4—
pololetna . . . „ 2—
četrtna . . . „ 1—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 10.

V Ljubljani, 5. februarja 1915.

Leto X.

Poslanec Gostinčar:

Preskrba z živili.

Eno najvažnejših vprašanj v sedanjem času je vprašanje o živilih. Preje velikokrat prezirani in zaničevani kmetski stan je prišel sedaj do popolnega pomena in veljave. Čimdalje bolj se kaže, da se je v pretekli dobi v narodnogospodarskem oziru marsikaj grešilo. Dal Bog, da se v prihodnji dobi to popravi. Povzdiga in splošni prospek kmetijstva mora ugodno vplivati na vse druge sloje in posebno koristiti delavskemu stanu. To se ravno v sedanjih dobi najbolj vidi, ko se izmed vseh predmetov povprašuje najbolj po kmetijskih pridelkih. Toda to so vprašanja, ki se tičejo prihodnosti, a sedaj se gre le za vprašanje, kako za najbližjo prihodnost preskrbeti po primerno nizkih cenah, tudi civilnemu prebivalstvu potrebnih živil.

Glede žita in moke je naš list že svojedobno nasvetoval, kaj naj se stori. Kakor kažejo izkušnje, najvišje cene same ne zadoščajo, treba je tudi došlo o prisilni prodaji in to posebno za velike založnike. Sedaj, ko imamo določene najvišje cene, pa gospoda štrajka in ne da potrebnega žita v prodaj; češ, saj bodo morali dvigniti cene. Temu nasproti je treba energičnega nastopa odločilnih faktorjev. Vlada se sicer trudi priti v tem oziru do končnega uspešnega zaključka, toda trud bo zaman, ako se ne odloči za razlastitev žitnih zalog, v kolikor iste ne služijo domačim potrebam. Zato so po našem mnenju takozvane enote »interesentov« brezpomembne in celo potrebno akcijo le zavlačujejo. Nemčija je v tem oziru pokazala pravo pot.

Toda ne samo moko in kruh potrebuje ljudstvo. K živlenskimi potrebam se prištevajo tudi še druge stvari, o katerih se pa zelo malo govori in se manj odločuje. Kdo daje, oziroma določuje ceno petroleju? Kje je kdo, ki zabrani necuveno zvišanje špeha in masti? Da, celo sol, ki je državni monopol, se je podražila. Zakaj? Tarife za male trgovce niso na mestu, dokler smejo veliki založniki poljubno zviševati cene.

Tu je treba hitre odpomoči. Cene živilom, četudi bi teh ne preostajalo, ne smejo biti take, da bi bilo revnejše prebivalstvo izključeno od kupovanja. Bogatejšim naj se zabrani nakupovati nepotrebnih zalog. Vsako tako nakupovanje se vrši na račun revnejših, ki so vsled njih nizkega zaslužka navezani kupovati živila sproti nadrobno.

Prokletstvo bogastva.

Kamnar odide drugo jutro z velikim veseljem v svojo pisarno. Dobro jesti in piti in pa kupčija, ki nosi veliko denarja, je Kamnarja edino zanimalo. Bradov je zelo vesel, ko se vrne. Ve, da se sme zanesti nanj in da se sam lahko nekoliko odpočije. Kupčija gre izborni; naročila se množe. Dobiček je zato velik, Kamnarju zato ni potreba, da odreče sebi ali svoji ženi kako željo. Marija je potrebovala 8 dni, da se odpočije od popotovalnih naporov, ki seveda dejansko niso bili posebno veliki.

Stanovanje in oprava sta razkošni, vse je elegantno; tudi lep glasovir se nahaja v njem. Škoda, ker Kamnar in Kamnarjeva le površno svirata glasovir. Kamnarjeva je sicer talentirana; dovolj pouka je tudi uživala kot dete in kot dekle, a naučila se ni nič. Ko čuje Kamnar prvič, kako da žena slabo »razbija« po glasovirju, zardi od sramu, — kot nevesta se ni glasovirja nikdar dotaknila — misli, kako lepo ti je znala Lovčnova svirati in lepo čuvstveno prepevati. Hitro potlači to misel in živi zopet v sedanjosti; obžaluje celo, da je včasih ljubil godbo in petje. Hiti v pisarno, kjer z delom zaduši misli o preteklosti.

Toda ne le vlada in nje organi naj gledajo za potrebno preskrbo živil, temveč prebivalstvo samo mora z vsemi silami skrbeti zato. Vsled tega se je trba omejiti na najpotrebnejša živila in potrebščine skrbeti kar največ mogoče. Odpravi naj se vsaka potrata, ne kuha naj se toliko, da bi ostajalo in se potem metalo živali ali pa celo proč. Zadovoljimo se z jedili kakoršnje po večini vživa, kmečko ljudstvo in s kakršnimi so se preživljali naši krepki prednamci. Zmernost v jedi, opojne pijače proč, te pustimo na miru. Tobak in druge potrate prihranimo za boljše čase. Preveč se najesti, škoduje zdravju, zato odmerjajo vojakom le primerne množine jedi, tako da niso nikdar presiti, toda vedno zdravi. V tem vojnem času moramo mi doma tudi nekoliko potrpeti in žrtvovati v korist domovini. Naši sorodniki, prijatelji, znanci in rojaki izpostavljajo v brambo domovine sami sebe, pri tem jim tudi večkrat manjka »menaže«, tako potrpe in se bore dalje. Tako tudi mi doma pri peči in v mirnem delu prinesimo potrebno žrtev. To naj bi pa veljalo posebno onim, katerim še nič ne primanjkuje. Ko pridejo novi sveži in bolj časi, potem bo pa tudi marsikdo dobil zadoščenje.

Dr. M.:

Času primerna razsodba najvišjega sodišča.

§ 308. kazenskega zakona se glasi v ne preveč lepi, toda zakonito potrjeni slovenski prestavi: 'Kdor po očitnem razglaševanju (z nabitki na zidih, z javnimi govori itd.) lažno, za javno varnost vznemirjajočo govorico, brez zadostnih vzrokov jo verjeti, ali takšno, kakor pravi, prerokovanje zažene, ali naprej raznaša, je kriv prestopka in kaznovati ga je s hudim zaporom od osem dni do treh mesecev.

Če nejurist hitro prečita ta §, ga bo sicer komaj razumel, takoj bo pa opazil, da ima ta zakon jako neprijetno napako, da je premalo točen in jase. Kaj je očitno razglaševanje? Če pove kdo prijatelju kako stvar na cesti, ali je to očitno razglaševanje, strog sodnik bi utegnil reči, cesta je javen, očitni prostor, če se na cesti kaj na glas pove, se nikdar ne more reči, da vsaj prilika ni bila dana, da bi več ljudi to slišalo, torej je to očitno razglaševanje in bi utegnil storitelja obsoditi. — Kdor se pa vmisli v namen kazenskega zakona in pa v namen, ki ga očividno more

imeti ta §, bo takoj spoznal, da ima ta § namen preprečiti razburjenje v velikih krogih, da je torej kaznjivo tako očitno razglaševanje lažljivih vesti ali neutemeljenih slabih prerokovanj, s katerim se le-ta hitro razširijo v večjih krogih. Zato se tudi zakon ne zadovolji z besedami »po očitnem razglaševanju« kot na raznih drugih mestih, ampak navaja v oklepaju posebne zglede »z nabitki na zidih, z javnimi govori in tako dalje,« ki kažejo precej določno, kako razširjanje ima zakon v mislih.

Tudi »lažna«, za javno varnost vznemirjajoča govorica, brez zadostnih vzrokov jo verjeti ali takošno prerokovanje« je silno netočno povedano. Kaj je za javno varnost vznemirjajoča govorica? Kako miščno ženico vznemirjati in razburi vsaka mušica, vsak tudi najbolj nedolžen dovtip, pametnega moža je s pripovedovanjem izmišljenih, neutemeljenih vesti ali celo prerokovanj že mnogo težje vznemiriti ali razburiti, ker se bo mesto tega rajše smejal ali norčeval iz takega klepetanja.

Seveda so vsled vojske ljudje mnogo bolj razburljivi kot navadno, in tudi neprimerno boljlahkoverni. Lahko rečemo celo, da ljudje hočejo biti vznemirjeni. Nekateri potrebujejo za vznemirjanje in draženje živcev alkohola in tobaka, sedaj iščejo mnogoteri za isti namen vznemirljivih vesti.

Poznam človeka, ki skrbno pazi, kdaj bo prišel h kakemu sosedu kak tuj človek, da gre takoj tja in ga vpraša po novicah in če jih nič ne izve, je zelo žalosten. Slišal sem ga, ko je tožil po odhodu tujca, ki ni vedel nič povedati: »Saj zlagal naj bi se mi bil kaj zanimivega«. In čim bolj razburljive in vznemirjajoče novice izve, tem bolj je srečen in vesel. Takih ljudi je zdaj milijon.

Zadnje dni se je najvišje kot kasačijsko sodišče izreklo v nekem ta § zadevajočem slučaju, da se tudi pogovori s pivskimi tovariši v gostilni ne morejo smatrati za očitno razglaševanje kot ga ima v mislih § 308. kazenskega zakona.

§ 308. kazenskega zakona v mirnih rednih časih ne igra skoro nobene vloge. Sedaj v času svetovne vojne, ko so ljudje že tako razburjeni in tako težko čakajo novic, pa naj si bodo že dobre ali slabe in jih vsled tega tudi, če že ne verjamejo, pa vendar pripovedujejo naprej, če so še tako nespametne in neverjetne, se je pa ta § naenkrat pojavil kot važno strašilo.

Vznemirjenje in razburjenje ima pa do sodišča veliko spoštovanje in

ljubezen. Človek bi na primer mislil, da bodo med vojsko pojenjale malenkostne tožbe zaradi žaljenja časti, nasprotno, že itak razburjeni človek leti pri najmanjši žaljivki na sodnijo. In ravno tako je pri prestopkih po § 308. Če se sliši kako neumno modrovanje kje, ga takoj naznani kot razširjanje razburljivih vesti, da človek dostikrat ne ve, kdo je bolj neumen, ali tisti, ki je mogel kaj takega resno pripovedovati ali tisti, ki se je mogel vsled tega razburjati.

Navedena razsodba najvišjega sodišča bo gotovo odvalila velik kamen s srca gostilniškim in kavarniškimi politikom, da se bodo brez skrbi poleg piva in cigar opajali tudi z razburljivimi političnim prerokovanjem in modrovanjem.

Vojni dogodki

od 26. januarja do 2. februarja 1915.

Z južnega bojišča

je v zadnjih dneh dospelo le eno uradno poročilo, in sicer dne 26. m. m.; poročilo le kratko javlja, da doli vlada mir. Časopisi pa vedo poročati, da je v Rim dospelo črnogorsko uradno poročilo, glasom katerega naše čete zadnje dni močno napadajo črnogorske postojanke ob dalmatinski meji. Bojev da se udeležuje tudi kotorska trdnjavska artiljerija in pa topovi naših bojnih ladij, ki so zasidrane v Boki. Naši hidroplani (povodni zrakoplovi) pa obiskujejo Cetinje in mečejo bombe.

Na severnem bojišču

napredujemo. V Bukovini so naše čete potisnile Ruse do reke Moldave. V Karpatih je naša vojska kljub visokemu snegu in drugim velikim težavam goratega ozemlja prisilila Ruse, da so se umaknili na gališko stran, ter osvojila vse gorske višine in prelaze vzhodno od prelaza Uzsok; tudi uszoški prelaz, ki je eden najvažnejših v Karpatih, je zopet v naših rokah; zanj so se bili posebno ljuti in dolgotrajni boji, ker so ga bili Rusi močno utrdili. Sedaj stoje naše čete vseskozi zopet na bukovinsko-galiških tleh, Ogrska je prosta sovražnih čet. V teh bojih je bilo ujetih 10.000 Rusov in uplenjenih 6 strojnih pušk. — Tudi v zapadni Galiciji (zapadno od Tarnowa) so naši uspešno nastopili proti Rusom ter jim zlasti s težkimi topovi prizadejali veliko izgub. Rusi sami razglašajo, da so sedaj Avstrijci nasproti njim v veliki premoči in da so se morali zato na ve-

da gospa slabo svetuje, odločno nastopi proti novotarijam in zagrozi, da odpove službo, če se »gospa« še naprej vtika v njeno kraljestvo. Mlada gospoda in gostje so s kuharico tako zadovoljni, da »milostljiva« pusti kuhinjo, klet in shrambo, samo da ne izgubi kuharice.

Mlada žena živi življenje dušne revščine. Nič se ni naučila, ničesar ne zna, ne zanima jo, kar je res lepo, plemenito in koristno. Kamnarja tudi le navidezno ljubi, saj se je poročila le zato, da postane gospa. Naj bi ne živela v tako bogatih, brezskrbnih razmerah, naj zahteva njena ljubezen žrtev, se navidezna njena ljubezen izpremeni gotovo v sovraštvo. Ostane ji le veselje do obleke, do posetov in do opravljanja. A čuti, da je zadovoljna.

XII.

Poletje in jesen mine v zabavah. Malokdaj sta mlada Kamnarjeva zvečer sama doma. Obiskujeta navadno starše in znanke, sama tudi prirejata večje ali manjše zabave; obiskujeta gledališče. Kamnar hodi tudi na lov, a to kmalu opusti, ker ne zna streljati.

Božič praznujeta doma precej mirno. Takrat z ozirom na njeno stanje ne delata posetov. Koncem decembra povije Kamnarjeva sina. Vesela sta zelo tudi Bradova, a veselje kali, ker go-

dvakrat, trikrat tedensko; plačuje mu bogato, a glas ji ostane slab in ne doni lepo. Poda se še k nekemu kapelniku opere. Misli si, načelnik opere mogoče le kaj ustvari iz njenega glasu. Kapelnik je bil sicer izborni godbenik, o temeljnih naukih in o pouku v petju pa ni ničesar razumel. Končno le izprevi-di, da ni ustvarjena pod zvezdo pevke.

Postavljala bi se pa le rada in poizkusi kolesariti. Čez nekaj tednov ji pa zdravnik kot mladi ženi to iz zdravstvenih razlogov prepove. Ne preostaja ji, kakor da baha s svojimi dragimi oblekami, prstani; briljantnimi zapestnicami, ovratniki iz biserov in z zlatimi urami; zato ni nič drugega treba, kot denar. Tega je preskrbel brez velike težave njen mož. Rad bi bil sicer videl, da bi žena znala godbo in da bi lepo pela, a ker ni šlo, si tudi ne stavi sivih las v glavo in je bil vesel, da je opoldne in zvečer dobro jedel in pil in je storil tozadevno še preveč dobrega, žena je pa tudi skrbela za izborni kuhinjo.

Vredna hči svoje matere ljubi Kamnarjeva izpremembo. Poizkušaati hoče svoje zmožnosti v kuhinji in v gospodinjstvu. Ukaže več novotarij, a tudi to se ji izjalovi. Kuharica, v svoji stroki zelo izurjena in odločna ženska, nekaj dni mirno gleda, kako gospodari milostljiva v kuhinji. Ko se prepriča,

likem delu fronte umakniti; zato pa je tembolj čudno njihovo uradno poročilo, ki trdi, da so koncem meseca januarja ujeli 60 avstrijskih častnikov in 21.000 mož. — Na **Ruskem - Poljskem**, ob Nidi, nadvladujejo položaj slejko prej težki topovi.

Nemško-ruska fronta.

Vzhodno od reke **Pilice** nič novega. — Severovzhodno od **Bolimowa** (vzhodno od Lowicza ob reki Rawki) so Nemci vzeli Rusom precej strelskih jarkov z glavno postojanko vred ter se nato sami utrdili v ruskih jarkih; en manjši jarek so imeli na to Rusi v protinaskoku zopet vzeli. Nadaljni ruski napadi tod in pri **Borzimowu** (severno od Bolimowa med Rawko in Sucho) so bili odbiti. — Na črti **Wloclawek—Sierpe—Biezun** so se vršili manjši boji, ki so za Nemce ugodno potekali. — Na fronti, ki gre od **Lötzena** vzhodno mimo **Darkchmena** in vzhodno mimo **Gumbinena** proti severu, Rusi kljub vsem naporom ne pridejo nikamor naprej; minule dni so Nemci tod odbili vse ruske napade, severno od Gumbinena pa so vzeli Rusom tudi nekaj postojank.

Na zapadnem bojišču.

so se na celi črti od severnomorske obale do švicarske meje vršili ljuti boji, ki pa niso prinesli velikih izprememb. Najznatnejši dogodek je bil nemški uspeh na višinah **Craone**, ki leže nekako sredi trikotja, ki ga tvorijo Laon, Soissons in Reims. Nemci so tod potisnili Francoze iz njihovih izredno ugodnih postojank na Kraonski visoki planoti in jih porinili na južno pobočje gorovja. Nemci so osvojili do 2000 m francoskih strelskih jarkov, ujeli nad 1000 Francozov ter uplenili 8 strojnih pušk in veliko vojnega materiala. Francozi v svojem uradnem poročilu z dne 26. januarja priznavajo, da so se morali umakniti iz svojih strelskih jarkov med Hurtebise in Boissoulowom zapadno od Craonne, v poročilu z dne 28. januarja pa pravijo, da se je splošna nemška ofenziva o priliki rojstnega dne cesarja Viljema popolnoma ponesrečila in da so Nemci samo pri Craonne izgubili eno celo brigado, v celokupni tridnevni ofenzivi (25., 26. in 27. januarja) pa da so imeli Nemci nad 20.000 mož izgub. Pri Craonne da so imeli Francozi samo 800 mož mrtvih, ranjenih in pogrešanih, medtem ko nemško uradno poročilo izreče pravi, da je bilo Francozov 1500 mrtvih in 1100 ujetih; ranjenih bi moralo biti potemtakem najmanj krog 6000 (4 krat več nego mrtvih). Francozi so menda svoje izgube gledali skozi pomanjševalno steklo, nemške pa skozi povečalno. — O bojih na ostalih točkah javljajo nemška uradna poročila v glavnem to-le: Sovražnik je s topovi obstreljeval Mildekerke in Westende (ob belgijski obali severno od Nieuporta) ter Slipe (severovzhodno od Nieuporta). Tudi na črti Nieuport—Ypern so se vršili v glavnem le artiljerijski boji; samo severozapadno od Nieuporta, na morskem obrežju, so sovražniki izvršili nočni napad in na neki točki vdrlji v nemško postojanko, a bili z bajonetnim naskokom vrženi zopet nazaj. — Na francosko trdnjavo Dünkirchen (na severomorskem obrežju blizu belgijske meje) so nemški zrakoplovi metali bombe. — Na južni strani kanala La Basse (severovzhodno od Bethune) so Nemci 25. t. m. iztrgali Angležem dve močni opirališči; Angleži so se doslej zaman trudili, da bi dobili izgubljeni

postojanki nazaj. Pač pa so Nemci dne 29. januarja tik poleg teh postojank iztrgali sovražnikom dva nadaljna strelska jarka. — V zapadnem delu Argonov so Nemci zopet znatno napredovali. — Severno in južnovzhodno od Verduna so Nemci odbili francoske napade. Severno od Badouwilliersa so Nemci osvojili vas Angomont. — V Vozeih in zgornji Alzaciji so Nemci odbili ljute francoske napade.

Rusi in Turki.

Na **Kavkazu** so Rusi vrgli Turke čez mejo; turška poročila javljajo o manjših bojih pri Oltyju in v Lazistanu (ob rusko-turški meji). Ruska uradna poročila pa omenjajo boje ob levem bregu reke Corok, kjer se Turki trdovratno upirajo. V Aserbejdžanu (severozapadni kot Perzije ob turško-ruski meji) se bje boj v okolici Chora, ki je zadnja ruska postojanka v tej pokrajini.

V **Črnem morju** je zopet nastopilo turško vojno brodovje; turški generalni štab poroča 28. januarja, da so turške ladje obstreljevale neko rusko vojaško postajo na zapadnem obrežju, ne pove pa, katero. — Druga poročila javljajo, da so Rusi v luki Sinope potopili veliki turški parnik »Morfes«, v luki Arhan pa 12 turških transportnih ladij, ki so vozile potrebščine za turško kavkaško armado.

Angleži in Turki.

Pri **Korni** (ob Tigrisu, severozapadno od Basre) se je 20. januarja vršil boj med angleškimi in turškimi četami, ter so imeli Angleži izdatne izgube. — Blizu Aleksandrette (severovzhodno od Cipra) so Angleži zopet izkušali izkrcati čete, a so jih turške straže pregnale. — Kakor poročajo časniki, so Turki pri El Arišu (ob sirski meji) zbrali 48.000 mož in pri Akabi (ob Rdečem morju) 32.000 mož; obe armadi sta pripravljene za pohod v Egipt.

Vojna na morju.

Blizu otoka Rujane (na najožjem mestu med Nemčijo in Švedsko) je dne 25. januarja ruski podmorski čoln napadel malo nemško križarko »Gazelle« in jo poškodoval. — Nemška križarka »Karlsruhe« je v ameriških vodah zopet potopila 2 angleška in 1 francoski parnik, nemški podmorski čoln »U 21« je pa ob angleško-irski obali potopil večje število angleških trgovskih ladij.

Vojna v zraku.

Nemški letalci so te dni zopet prodrli do blizu Pariza in metali bombe na vojaške zgradbe. Francozi so jih sicer preganjali, a sestrčili niso nobene letala. Sicer so se pa Francozi dobro pripravili na zračno vojno z Nemci ter so poleg velikega brodivja letal ustanovili sedaj še brodivje zrakoplovov, ki so podobni nemškim Zeppelinovcem. — Iz Berolina poročajo, da je 25. januarja poletel proti ruski luki Libava nemški Parsevalov zrakoplov, ki se ni več vrnil. Ruski admiralni štab je pa istočasno poročal, da so Rusi dne 25. januarja v Libavi sestrčili nemški zrakoplov, ki je metal na pristanišče bombe.

Nove armade

sestavljajo vse vojujoče se države; v Avstro-Ogrski, na Nemškem in Ruskem zopet vpoklicujejo črnovojnike, na Francoskem zbirajo zadnje ostanke za boj sposobnega moštva in Anglija na vse mogoče načine vabi prostovoljce. Kakor vse kaže, miru ne bo mogoče ta-

ko zlepa priboriti z orožjem, zato se pa s tem večjo vneto odzovimo tako iskrenemu vabilu sv. očeta Benedikta XV., da ga izprosimo z molitvijo.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Št. 128.

NOVE SKUPINE J. S. Z.

Pravila J. S. Z. določajo v § 27.: Najmanj 15 članov v eni fari ali občini tvori skupino. Shod, ki se po njem ustanovi, sklicuje okrožno predstojništvo; če ga pa ni, načelstvo!

Kadar se ustanovi kje nova organizacija Jugoslovanske Strokovne Zveze, more pričeti poslovati le kot plačilnica in ne kot skupina, ker mora načelstvo, kakor to določa postava, oblastem naznaniti nove skupine. Načelstvo mora pri naznanilu nove skupine oblastem postopati modro in previdno. Presoditi mora, če tista plačilnica, ki se preosnuje v skupino, deluje tako, da ostane v njenem kraju, oziroma v njeni stroki vedno toliko članov, oziroma članic, da je obstoj skupine tudi zagotovljen. Izkratka: strokovna misel in smisel za strokovno organizacijo mora biti že tako močna med člani, da se načelstvo popolnoma prepriča, sedanja naša plačilnica se je tako izkazala, umevanje našega strokovnega združevanja je tako močno, da člani lahko poslujejo tudi kot skupina, ki se ji podeli večja pravica, kakršno imajo plačilnice. Odkrito priznavamo, četudi smo, kakor tudi druge strokovne organizacije, po vojski in po njenih posledicah izgubili precej članov, saj so ustavili veliko tvornic, v katerih je delalo nad tisoč zvestih naših članic in članov, moramo pa na drugi strani beležiti veselo dejstvo, da vojni dogodki v notranjem poslovanju naše zveze niso toliko učinkovali, kakor so se mčrebiti bali malodušni ljudje. Hvala Bogu, slovensko krščansko socialno delavstvo zaupa svoji organizaciji, prav ima, ker ji zaupa in zato delujejo naše skupine in plačilnice res vzorno.

Načelstvo J. S. Z. je po tehtnem premisleku sklenilo, da naprosi oblast, naj se potrdi pravila novih nameravanih skupin. Nove skupine se ustanove sledeče:

Kranjsko.

Visokemu predsedstvu kranjske c. kr. deželne vlade v Ljubljani smo predložili sedem prošenj za ustanovitev novih skupin in sicer so to:

1. **Skupina paznikov prisilne delavnice v Ljubljani.** Poslovala je do sedaj kot plačilnica. Reči se mora mirno, da se je ves čas vneto potegovala za svoje člane. Načelstvo je za koristi njenih članov, ne zaman, večkrat nastopilo.

2. **Skupina Bohinjska Bistrica.** Plačilnica ni še stara, je mlada. Člani po večinoma železničarji. Vzorno se vodi, dani so vsi predpogoji za njen stalen obstoj. Ustanovila bo brez dvoma še nove železničarske skupine J. S. Z. in pridobila še tudi sama veliko novih članov.

3. **Skupina Dolenji Logatec.** Na Notranjskem je navedena plačilnica J. S. Z. edino samostojno dete naše delavske strokovne organizacije J. S. Z. Plačilnica je pokazala krepko življenje. Vodi se vzorno. Za skupino so dani vsi predpogoji. V Dolenjem Logatcu priredi načelstvo takoj po vojski socialni celodnevni delavski tečaj. Trdno smo prepričani, da se po vojski ravno iz Logatca po krasni naši Notranjski raz-

raste krepko drevo J. S. Z. Res, Notranjska sama ni sicer industrijska pokrajina, a delavcev je po Notranjskem raztresenih v posameznih krajih veliko. Te moramo po vojski vse zbrati in tudi, dokler traja vojska, ne smemo počivati.

4. Skupina Selce pri Škofji Loki.

Tu posluje prav dobro že več let naša plačilnica. Deluje tiho, skromno in mirno, a prav dobro. Vrlim šiviljam hočemo dati večjo samoupravo. Vemo, da bodo v skupini še vrlejši, če je to sploh mogoče, delovale, kakor so delovale združene dozda v plačilnici.

5. in 6. **V Stražišču in v Šmartnem** pri Kranju obstojata dozda dve skupini. Obe sta se tekom let odlikovali z neumornim, težkim delom, s požrtvovalnostjo za svoje člane in članice. Čast pr. gospodu voditelju in voditeljici, gospici pl. Kleinmayrjevi. Ker se je načelstvo prepričalo, da so podani vsi predpogoji za njunin trajen obstanek, se tako v Stražišču kakor v Šmartnem izpremenita dosedanja naši plačilnici v skupini.

7. **Skupina Vevče pri Devici Mariji v Polju.** Plačilnica je dozda zbrala veliko članov, organizacijsko delo je sicer, ker se je delo radi vojske ustavilo, prekinjeno, a ko se zopet prične, pričakujemo živahno organizatorično delo. Za skupino so med vrlim našim vevškim delavstvom dani vsi predpogoji.

Štajersko.

Na Štajerskem se je zadnja leta organizacija J. S. Z. strokovne zveze bujno razvijala. Ustanovilo se je veliko novih plačilnic. Za poglavitne naše organizacije se je z vso silo zavzel voditelj naših državnih poslancev poslanec dr. Korošec, ki je ustanovil veliko novih plačilnic, res pohvalno in požrtvovalno sta delovala tovariša Vekoslav Zajec in urednik Žebot. Misel krščanskega strokovnega delavskega združevanja je bila na Štajerskem nova. Vsled vojske se je naša organizacijska propaganda na Štajerskem deloma prekinila, a z vso silo in z vso odločnostjo jo, če Bog da in sreča junaška, nadaljujemo podvojeno, ko se konča vojska. Na Štajerskem so plačilnice J. S. Z. po številu sicer nizke, a nekatere so tudi krepke. Načelstvo je sklenilo, da se preosnujejo v skupine štiri dosedanje plačilnice. Te so:

1. Skupina Cirkovec.

2. Skupina št. Pavel pri Preboldu.

3. Skupina št. Martin pri Velenju.

4. Skupina Šoštanj.

Vse so dokazale, da znajo delati in da je povsod iz zasejanega semena vzklilo krepko drevesce.

Koroško.

Na slovenskem Koroškem je tudi J. S. Z. razvila krepko delovanje. Priznamavo, da smo na Koroškem pravzaprav šele pričeli pred kratkim sejati seme idej, ki jih širi naša J. S. Z. med slovenskimi delavstvom, a uspeh ni izostal. Prav posebno nas še veseli, da je naša strokovna misel vzklila pred vsem tam, kjer obstoja najstarejša slovenska krščansko socialna delavska organizacija: v Prevaljih. Opraviti imamo v prevaljskem industrijskem okraju z eminentno delavskim stanom. V Prevaljih, v Črni in v Možici smo ustanovili plačilnice J. S. Z., ki res krepko delujejo in, vsa čast jim, vodijo upravo tako, da bi bile lahko vsim drugim našim organizacijam v zgled. Načelstvo je prepričano, da se bodo navedene naše plačilnice vzdržale in da

spod Bradov zopet boleha in kašlja. Njegova žena se drži zato doma, a vsak večer le obišče Marijo.

Po krstu mladega Kamnarja, krste ga po starem očetu za Friderika, pride de pri Kamnarjevih precej hrupno zabavo, ki traja pozno v noč. Tudi Bradov zapusti družbo kljub svojemu rahlemu zdravju šele po polnoči. Pripravljen je sicer voz, a stari gospod se v mrzli januarji noči le še pošteno prehladi. Bilo mu je toplo in nekaj korakov v mrzlem vremenu zadošča, da oboli.

Drugi dan mora ostati v postelji. Žena pozove takoj zdravnika, ki ne more drugega določiti, kakor da je influenca, a skrbno gleda; določi, naj bolnik ničesar ne je, pije naj le nekoliko vode in obljubi, da pride zopet zvečer. Ko zvečer zopet pride, dožene, da so se vnela pljuča. Ve, da Bradov za svojo starost preveč je in pije, kar ni dobro starim ljudem; gospej pove, bolezen je nevarna in ne prevzame sam odgovornosti. Pozove se še en zdravnik; oba storita, kar le moreta.

Zaman njun trud; bolniku se stanje vsak dan slabša; blede se mu, ne more spati, oslabi. Nevarnost postaja vedno večja; pojavlja se nezavest in slabost srca. Bradovej gospej je vedno hujše; četrti dan brzogavi najstarejši

hčerki Nežiki, naj pride k bolnemu očetu.

V skrbeh seveda prihitijo k bolnikovim postelji takoj drugi dan Doblerjeva. Bolnik jo več ne pozna, ko ga pozdravi. Strašno žalostno svidenje! Ljubila je vedno očeta, ga ubogala; zdaj doživi, da je ljubljeno oče več ne pozna!

Bolnik seveda od časa do časa zopet izpozna okolico. Govoriti ne more več. Ko pridejo šesti dan zdravniki in preiščejo vestno bolnika, pripravijo svoje na smrt. Bradova žena, hčeri in Kamnar zdaj ne zapuščajo več bolnika. Mariji se zdi, na njo je napravil umirajoči oče zelo strašen učinek, da ji hoče oče še nekaj reči; nenadoma se mu namreč odpro široko oči in jo gleda. . . . govoriti ne more več, prepozno, kar ji je hotel reči.

Čez dve uri, ko odidejo zdravniki, bolnik pojema; kmalu izdahne in zapre oči za vedno. Bile so to prve težke ure v življenju Bradovih. Mati in hčeri sta izvan sebe žalosti.

Vse je v hiši in v tvornici razburjeno, ko se izve, da je gospodar umrl. Žalost ni bila nikdar tako odkrita, ker rajnik je bil znan kot priden, pravičen mož, spoštovan, priljubljen, ker je ljubil tudi bližnjega. Pripeljal se je tudi gospod Doblar k pogrebu.

Pogreb je bil nad vse sijajen. Bra-

dova vdova in Marija sta zelo plakali, a mirnejše se je obnašala Doblerjeva, dasi ni nič manje ljubila očeta.

Vse žalostno: sorodniki, znanci, prijatelji, uradniki, delavstvo . . .

In Kamnar?

Postal je edini lastnik tvrde Friderik Bradov.

XIII.

Prvi dan po pogrebu je v Bradovem stanovanju zopet vse tiho in mirno, le posli se kretajo in pospravljajo. Vsled poslov se Doblerju mudi domov. Žena ostane še nekaj dni pri materi, da ni v največji žalosti osamljena. Preden Dobler odpotuje, se s Kamnarjem kratko razgovorita, kako da naj se nadaljujejo Bradove kupčije in o premoženjskih razmerah. Dogovorita se, da se čez nekaj tednov zopet snidejo, ko se poleže večja žalost in da takrat skupno ukrenejo, kar je glede na premoženje potrebno. Ko Dobler odpotuje in ko ostaneta Bradova vdova in hči Nežika sama, skleneta, da odpotujeta nekaj tednov k Doblerjevima. Kar tako namreč noče Doblerjeva samevati, h Kamnarjevima pa tudi ne gre rada, ker pri Nežiki lahko prijetnejše in mirnejše živi in ji je tam tudi bolj všeč, kakor pri Mariji. Ko se mati in Nežika še enkrat na gomili njuninega moža in očeta ža-

lostno poslovita, odpotujeta. Bradovo stanovanje začasno zapro. Kuharico in sobarico vzame medtem ko matere ni doma, Kamnarjeva k sebi. V prostorih, kjer je bilo prej tako prijetno in zabavno, je zdaj vse tiho.

Kamnar se zdaj od jutra do poznega večera še bolj kot prej peča s kupčijo. Vse, kar je res, bil je priden in vesten trgovec. Vodi vse tako, kakor ko je še živel rajni gospodar.

Čez nekaj tednov se snide dogovorjeni rodinski posvet v Bradovem stanovanju. Izpade čisto mirno. Pismeno ugotove, da od zdaj bodi edini lastnik tvrde Friderik Bradov Kamnar, tihe solastnice naj bodo vdova Bradov, Doblerjeva in Kamnarjeva. Sklenejo, naj se Bradova vdova trajno preseli k Doblerjevima, da se razpusti Bradovo gospodinjstvo in da se preselijo Kamnarjevi ob Veliki noči v Bradovo stanovanje. Najboljše pohištvo si razdele mati in hčeri, ostanek naj se proda.

Ko to uredi, odpotujeta Dobler in Doblerjeva, Bradova prične razpuščati gospodinjstvo. Seveda ji je hudo. Kar je njeno in Nežikino, pošlje Doblerjevima, Kamnarjeve stvari ostanejo v stanovanju, nekaj podare poslom, ostalek gospa Bradova razproda.

Veliko soboto zapusti žalostna žena plakajoč in krvavega srca hišo,

bodo kljubovale vsem nevarnostim. Sklenili smo zato, da predložimo oblastem izpremembo sledečih plačilnic v skupine:

1. Skupina Črna.
2. Skupina Možica.
3. Skupina Prevalje.

Po vojski, o tem ne dvomimo, se število naših koroških organizacij s smotrenim delom postoteri. V prvi vrsti se zanašamo na svoje zveste nam člane in voditelje naših nameranih novih skupin, ki so kot plačilnice dokazale krepko, posnemanja vredno življensko sposobnost.

Primorsko.

Na Primorskem imamo že več starih, prav dobro delujočih naših organizacij in tudi že več skupin. Vsekakor moramo po vojski tudi na Primorskem razviti še živahnejše delo, kakor smo je pred vojsko. Načelstvo je sklenilo, da izpremeni sledeči dosednji plačilnici v skupini:

1. Skupina Dornberg.
2. Skupina Gorica.

× × ×

16 novih skupin in to v vojsiknem času že nekaj pomenja. Ne plaši nas bodočnost.

Kakor hitro vzamejo oblasti nove skupine na znanje, priredi načelstvo J. S. Z. v dotičnih dosednjih svojih plačilnicah zborovanja. O tem se obvesti po centrali vodstvo vsake plačilnice posebi. Ob teh društvenih zborovanjih bo navzoč zastopnik centrale in se prizadetim skupinam naznani po centrali dan zborovanja pismeno.

Jugoslovanski krščanski delavski pozdrav!

Načelstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze v Ljubljani,
dne 1. februarja 1915.

Miha Moškerc, predsednik; Jožef Gostinčar, podpredsednik; Ivanka Brate, zapisničarka; Bogomil Remec, glavni blagajnik; dr. Jakob Mohorič, glavni tajnik.

Št. 129.

Pomanjkanje soli. Došle so pritožbe načelstvu J. S. Z., da primanjkuje na Kranjskem soli. Obenem se je tudi pisarni poročalo, da so nekateri trgovci porabivši položaj povišali ceno soli. Sedanji voditelj pisarne J. S. Z. naš podnačelnik poslanec Gostinčar, je za J. S. Z. in kot poslanec takoj vložil tožadavno vlogo finančnemu ministrstvu in c. kr. kranjski deželni vladi s prošnjo, naj se poskrbi Kranjski dovolj soli in da naj se tudi soli določi cena v drobnih prodaji. Predsedstvo J. S. Z. mu tem potom izreka javno svojo zahvalo.

Predsedstvo J. S. Z. v Ljubljani,
1. februarja 1915.

Predsednik: Miha Moškerc.
Zapisničarka: Ivanka Brate.

× × ×

NAJVIŠJE CENE V LJUBLJANI.

Deželna vlada določa za deželno stolno mesto Ljubljano do preklica za nadrobno prodajo blaga, navedenega v naslednjem seznamu, iz seznama samega razvidne najvišje cene. V kolikor se vrši prodaja tega blaga v prostorih ali na sejmskih stojnicah, morajo imeti obrtniki nabite najvišje cene v svojih prostorih, oziroma na svojih stojnicah. Kdor bi se ne držal teh predpisov, se

kjer je živel srečno in brez skrbi ob strani svojega rajnega moža nad 27 let. Zdaj šele ve, kaj da ji je bil. Kesa se, ker mu je s svojimi napakami povzročila toliko večjih in manjših neprilik. Žalost jo zelo izpremeni. V srečnih letih skoraj da je pozabila celo na smrt. Kinč, ki ga je prej tako ljubila, se ji zdaj zdi prazen, nič več ni prejšnja vesela v se zaljubljena gospa, ki mora imeti vedno prav, ki je navajena, da se zgodi, kar želi. Želi priprosto živeti zase. Sodi tudi o drugih milejše. Izprevidi, da previdnost skrbi za to, da ne rastejo drevesa v nebo.

Uredi svoje stvari, se s težkim srcem poslovi od Kamnarjevih in odpotuje k Bradovim, da ostane pri njih, dokler še živi.

Kamnarjevi se po Veliki noči preselijo v deloma iznova opravljeno Bradovo stanovanje. Kamnar, star šele 32 let, ni zdaj samo hišni gospodar, marveč tudi edini načelnik trgovine. V prostorih, kjer je rastla, gospodari in vlada zdaj njegova žena. Obširna trgovina, ki jo je 60letni Bradov s trdom in težavo tekom let dosegel, pade zdaj brez velikega prizadevanja 32letnemu Kamnarju v naročje. Zgodaj je dosegel, kar je smatral za glavni svoj smoter: le bogastvo in zlato kaj veljata v življenju.

bo kaznoval najstrožje po določilih obrtnega reda za vsak posamezni slučaj z denarno globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev. Nastopne najvišje cene stopijo v veljavo z dnevom razglasitve. Tukajšnji razglas z dne 6. oktobra 1914, št. 28.976-A, je razveljavljen. Najvišje cene, katere so bile določene za veliko trgovino z žitom in moko s tukajšnjim razglasom z dne 7. decembra 1914, dež. zak. št. 39, ostanejo seveda nedotaknjene. Za drugo, v naslednjem seznamu ne navedeno blago se ne določijo najvišje cene, vendar pa se opozarja, da sodnije zahtevanje pretiranih cen po § 7. cesarske naredbe z dne 1. avgusta 1914, drž. zak. št. 194 kot privijanje cen kaznujejo z zaporom do šest mesecev, odnosno do enega leta in z denarno globo do 2000 kron, odnosno do 20.000 K.

Goveje meso s priklado, I. vrsta 1 kilogram 2 K. Goveje meso s priklado, II. vrsta, 1 kg 1 K 76 vin. Meso krav, bikov, mlade živine, I. vrsta 1 kg 1 K 70 vin. Meso krav, bikov, mlade živine, II. vrsta, 1 kg 1 K 46 vin. Pljučna pečenka 1 kg 3 K. Goveja pečenka in bržol 1 kg 2 K 40 vin. Ovčje meso 1 kg 1 K 50 vin. Kozje meso 1 kg 1 K 50 vin. Telečje meso s priklado 1 kg 2 K 40 vin. Telečje meso brez priklade 1 kg 2 K 80 vin. Svinjsko meso s priklado 1 kg 2 K 20 vin. Svinjsko meso brez priklade 1 kilogram 2 K 40 vin. Krompir jedilni, izvemši kiflerček kg 13 vin. Kava, valorizacijska, vrsta Rio kg 3 K 10 vin. Kava, valorizacijska, vrsta Santos, kilogram 3 K 30 vin. Kava, valorizacijska, pražena kg 4 K.

× × ×

NAJVIŠJE CENE NA KRANJSKEM.

Deželna vlada določa do preklica za celo deželo Kranjsko, izvzemši stolno mesto Ljubljano, ki se glede njega obenem izdajo posebne odredbe, za nadrobno prodajo blaga, navedenega v naslednjem seznamu, iz seznama samega razvidne najvišje cene. V kolikor se vrši prodaja tega blaga v prostorih ali na sejmskih stojnicah, morajo imeti obrtniki nabite najvišje cene v svojih prostorih, oziroma na svojih stojnicah. Kdor bi se ne držal teh predpisov, se bo kaznoval najstrožje po določilih obrtnega reda za vsak posamezni slučaj z denarno globo do 1000 K ali z zaporom do treh mesecev. Nastopne najvišje cene stopijo v veljavo z dnevom razglasitve. Tukajšnji razglas z dne 6. oktobra 1914 št. 28.976-B, je razveljavljen. Najvišje cene, katere so bile določene za veliko trgovino z žitom in moko s tukajšnjim razglasom z dne 7. decembra 1914, dež. zak. št. 39, ostanejo seveda nedotaknjene. Za drugo v naslednjem seznamu ne navedeno blago se ne določijo najvišje cene, vendar pa se opozarja, da sodnije zahtevanje pretiranih cen po § 7. cesarske naredbe z dne 1. avgusta 1914, drž. zak. št. 194, kot privijanje cen kaznujejo z zaporom do šest mesecev, odnosno do enega leta, in z denarno globo do 2000, odnosno do 20.000 K.

Goveje meso, I. vrsta, kg 1 K 78 v. Goveje meso, II. vrsta, kg 1 K 54 vin. Ovčje meso kg 1 K 48 vin. Svinjsko meso kg 2 K. Telečje meso kg 2 K. Krompir, jedilni, izvemši kiflerček kg 13 v. Kava, valorizacijska, vrsta Rio kg 3 K 10 vin. Kava, valorizacijska, vrsta Santos, kg 3 K 30 vin. Kava, valorizacijska, pražena kg 4 K.

Prve čase globoke žalosti se Kamnar in njegova žena ne udeležujeta večjih družb in javnih veselic. Ko mine nekaj mesecev, že delata manjše izlete in veseljačita. Dobler in njegova žena kakor tudi Bradova vdova se nad eno leto ne udeležujejo nobenih veselic ker so res žalostni. Kamnarjeva gre pa že nekaj mesecev ne glede na to, kar poročajo ljudje, k najrazposajenejšim gledališkim predstavam, njen mož smatra kot eno svojih glavnih nalog, da izpopolnjuje vinsko klet. Na svojo modrost ponosni Kamnar priglasi svoj pristop nekemu imenitnemu klubu, da lahko zvečer po končanem delu keglja, kvarta in da z ženo lahko obiskuje velike pojedine in druge družabne slavnosti in da more Kamnarjeva razstavljati svoje razkošne obleke in kinč in občudovanje. Bogatega moža sprejmejo seveda brez ugovora v klub. Kamnar poižkuša sčasoma pridobiti tudi več veljave nasproti svoji ženi; saj odgovornosti nosi velike in poižkuša polagoma doseči, da bi ona ne nosila trajno hlač, kot jih je dozdaj. Postopa zelo previdno in upa, da to sčasoma doseže. Oba se nahajata zdaj na višku svoje sreče, strinjata se, da si željata, ki jih imata, ne odrečeta. Hočeta vživeti življenje.

Slovenski železničar.

NAJVIŠJA ZAHVALA ŽELEZNIČARJEM.

Težka in naporna je služba železničarja, polna odgovornosti in trpljenja. Kdor tega ne poskuša na svoji koži tudi ne verjame in od tod ona sicer mala, toda toliko bolj obžalovanja vredna peščica ljudi, ki vidijo v železničarju le človeka z udobnim in brezskrbnim življenjem. O, da bi bilo mogoče vse take nerazumne zbrati, jih vsaj za eno ali dve noči razpostaviti ob železniški progi in jim naložiti polno zavest odgovornosti za prevažajoče se živo in mrtvo blago! Temna noč, cvileča burja, do kosti segajoč mraz in pa strah pred pretečimi vsakovrstnimi nevarnostmi bi jim morda navdahnile spoznanje, da je železniški uslužbenec pomilovanja vredno bitje, ki za svoje delo niti približno primerno ni plačan. Kaj, če obrtnik kos svojega izdelka popači, to ni nobena primera; on popravi in če le more, se pusti zato še posredno ali neposredno plačati, škoda je poravnana. Železničar pa svojih zagrešenih, mnogokrat samo podtaknjenih napak ne more vselej popraviti, pač pa si nakoplje trde kazni ali pa celo izgubo kruha zase in za svoje.

Sedanja svetovna vojna je naložila tudi železničarjem brez razlike činov neprimerna bremena. Vsled vpoklicov tovarišev v dejansko vojaško službo se je stanje osebja, zlasti delavstva, znatno znižalo, narobe pa je delo narostlo, vsled česar so bile uprave primorane dopustiti, ki se pri določitvah plač kaj radi in uspešno na tehnično polagajo, ustaviti. Železničarji so tedaj tudi ob tiste itak skrajno pičlo prirojene odpočitne dopuste, dasiravno so jih še bolj potrebni, kakor ob normalnih razmerah. No, in obupno naraščajoča draginja tlači železničarja, ki je že poprej moral vsak belič po trikrat obrniti in prevdariti, kam in kako ga naj položi, da bo vsaj nekaj zalego, še bolj, kakor koga drugega, kajti ta revež ima svojemu delu najstrožje odmerjene maksimalne cene; on naj trpi in strada. Niti tožiti in jadicovati mu ne pomaga nič; uprave so sedaj še bolj kakor kedaj poprej zadržile svoje blagajne ter jih še tesneje stisnile.

In ko so se železničarji čutili že popolnoma v kot potisnjene, se jih je spomnil nekdo s pohvalnim priznanjem, ki učinkuje kakor kapljica hladnega olja na skeleto opekline. Ta nekdo pa ni nihče drugi, kakor oni si volasi in častitljivi starček, okoli katerega se je zbralo milijone krepkih rok, da ščitijo nad šeststoleten in slaven habsburški pretol pred oskrumbo po sovražniku naše mile Avstrije in milijone zvestih src, da pošiljajo goreče vzdihne proti nebeškemu Gospodu vojnih trum za njegovo vsemogočno pomoč.

Njega cesarski in kraljevo apostolsko Veličanstvo, naš presvitli vladar je izdal na c. in kr. železniškega ministra sledeče, najvišje lastnoročno pisano pismo:

»Mobilizacija in razvrstitev armade je stavila na zvestost in izpolnjevanje dolžnosti, samostojno delovanje in trdno voljo vojnih železniških oblasti in izvršujočih prometnih nastavlencev od najvišjega uradnika pa do zadnjega železniškega delavca skrajne zahteve, katerim so se vsi neoporekljivo točno odzvali.

Tudi med časom vojske razvijajo vse železnice in plovna podjetja državno in vse moči zahtevajočo delavnost; ponovno je železniško osebje in moštvo na ladjah hrabro in hladnokrvno vztrajalo sredi sovražnega ognja.

Z veseljem to priznavam ter izrekam vsem, katerim gre za tako sijajno delovrsto železnic in plovnih podjetij zasluga, Mojo zahvalo in Moje popolno zadovoljstvo.

Ukazujem Vam, da to Moje priznanje razglasite.

Dunaj, dne 12. prosinca 1914.

Fran Josip m. p.

Slava mu! Trikratna slava! Iz dna naših duš bodi zahvaljen za priznanje, ki nas bodri in vzpodbuja do nadaljne udane in neupogljive vztrajnosti, dokler nam ne zasijejo zopet prijaznejši dnevi, dokler naši bratje, sinovi in tovariši ne potolčejo zadnjega sovražnika.

To pismo pa naj bi služilo upravljanju kot migljaj, da tudi one kaj store v priznanje požrtvovalnosti podrejenega osebja. Seveda mislimo pri tem na kaj okroglega, s čim se bi med nižjimi sloji uslužbenecv in delavcev vedno bolj in bolj rastoča beda vsaj nekoliko ublažila. Popolnoma in unravičeno bi bilo, da se izpadli dopusti ne domeste z denarnimi nagradami. Pa tudi na druga sredstva proti neprimerni

draginji bo upravam treba začeti misliti, da se rek: brez dela ni jela ne prekucne na nasprotno stran, kajti stradanje je uvod k upešanju in obupu.

× × ×

Železničarjem v pouk. Takoj začetkom sedanje vojne je izšla cesarska odredba, glasom katere so železničarji kot uslužbenci vojaškim namenom službečih transportnih podjetij v slučaju kršenja njih službenih dolžnosti, kolikor bi le-te zadevale interese armade, podvrženi vojaškemu sodstvu ter vojaško kazenskim zakonom. Kako resno se ta odredba izvaja, nam kaže sledeči konkretni slučaj:

Ravnateljstva c. kr. državnih železnic so dobila od c. in kr. višjega armadnega vodstva sledečo vojaško-sodno obsodbo nekega železniškega uradnika radi zanemarjenja njegove službene dolžnosti ter so jo v svrhu pouka podrejenega osebja razglasila po svojih uradnih listih.

V imenu Njega Veličanstva, cesarja Avstrije!

C. in kr. sodišče etapnega poveljstva tretje armade kot c. kr. domobransko sodišče v Novem Sandecu je dne 8. vinotoka 1914 pod predsedstvom majorja Viktorja Polli pešpolka 73 in pod vodstvom majorja-avditorja Rudolfa Ehrlicha ob navzočnosti Ivana Dulza kot zapisničarja, nadporočnika avditorja Jožefa Wondratsek kot obtožitelja, obtoženca železniškega asistenta in poročnika v rezervi v domobranskem polku 34 Petra Sech ter majorja avditorja dr. Mieceslava Bielski kot zagovornika pričeti in dne 10. vinotoka 1914 dovršeni glavni razpravi o proti Petru Sech radi prestopka kršenja njegove službene dolžnosti po § 3. cesarske odredbe z dne 25. malega srpana 1914, drž. zak. št. 154, dvignjeni obtožbi z dne 7. vinotoka 1914, sodna številka 71-38-14 in po tožitelju predlagani obsojbi za pravo spoznalo:

Peter Sech, rojen 10. sušca 1885 v Zagorcu, okraj Sanok v Galiciji, grško-katoliške vere, oženjen, oče dveh neposkrbljenih otrok, železniški asistent c. kr. drž. žel., rezervni poročnik pri domobranskem polku 34

je kriv:

1. da 19. kimavca 1914 kot službojoči uradnik v Novem Zagorcu, zanašajoč se na transportnega uradnika došlih brzojavk ni čital, zlasti one ne, s katero je c. in kr. vojno transportno vodstvo aviziralo vlak s cisternami, kateri bi moral s prednostjo pred vsemi drugimi vlaki ter z mogočno kratkimi odmori na postajah voziti proti Przemyslu;

2. ker, ko mu je bil vlak od predležeče postaje Sanok z izrečno označbo nujnosti naznanjen, ni takoj in z razmeram odgovarjajočo resno dločnostjo za odpravo istega potrebno ukrenil ter tako v Sanoku in Novem Zagorcu skupaj približno dve in pol ure zamude zagrešil;

3. da, ko je vlak že v Novi Zagore prispel, dasiravno je njega namembno postajo Przemysl po lastnem priznanju že po sestavi — 21 cistern — pravilno sklepal in pa, ker bi moral izredno važnost vlaka že po tem spoznati, ker je s tveganjem človeškega življenja in državnega biaga namenjen v po sovražniku že ogroženo ozemlje in na od uslužbenecv deloma že zapuščeno progo, pa s pretvezo predpisane zamenjave lokomotive in osebja ni samo otežkočil njega nemudne ekspedicije, temveč je isto prepustil svojemu nasledniku, češ, njegova službena doba da je potekla.

Zagrešil je torej kot uslužbenec pod vojaškim vodstvom stoječega prometnega podjetja prestopke kršenja njegovih službenih dolžnosti ter se zato na podlagi § 9., odstavek 2. postave z dne 26. grudna 1912, drž. zak. št. 236 in §§ 6. in 5. cesarske odredbe z dne 25. malega srpana 1914, drž. zak. 155 ter §§ 87. in 94. vojaško kazenske postave kaznuje s strogim osem mesečnim zaporom, poostrenim z dvema postoma vsak mesec, s trdim ležiščem postne dni in s štirinajst dnevnim samotnim zaporom ob začetku prvega, četrtega ter sedmega meseca kazni in z izključenjem iz častniške šarže.

Ehrlich m. p., major-avditor.

Vojska in njene posledice.

V »International Socialist Review« objavlja Anton Pannekoek zanimiv članek, ki izvaja:

Dokler se vojska vojaško ne odloči, se tudi ne more govoriti, kako da vojska učinkuje na mednarodne razmere. Opaža se pa že zdaj, kako se obračajo vse notranje razmere v stari Evropi. Vojska je strašna kriza družabnega telesa, ljudje so prisiljeni, da

pokažejo, kakšni da so v resnici in od strani vse poklice, ki nadvladujejo duhovce. Opažamo, da spoštujejo konservativni revolucijo in da nastopajo revolucionarji kot nacionalisti. Vladajoče sloje sili, da morajo za zmago napevnjati vse sile, vsled česar morajo opustiti stare navade in izročila.

Anglija.

Nastop Anglije je vojsko izpremenil v svetovno vojsko. Prejšnja leta se je vedno sodilo, da bi se bila vojska med Nemčijo in Anglijo le na morju. Nemčija je za to 15 let silovito hitro gradila bojne ladje. Razven nekaterih manjših prask dozda velike pomorske bitke še ni bilo; obe državi zadržujeta svoji bojni brodovi. Splošno se je sodilo, da navlađuje Nemčija na kopnem in da Anglija ne more tekmovati Nemčiji na suhem, a da zato gospodari Anglija na morju. Previdnost, s katero zadržuje že danes Anglija svoje brodovje, dokazuje, da se boji presenečenj, ki jih lahko povzroče moderna razdiralna sredstva.

Medtem ko se ne more govoriti o pravi vojski na morju, vidimo, da nastopa na evropski celini angleška armada proti Nemčiji, kar je velikanske zgodovinske važnosti. Angleški mogotci so prisiljeni, da morajo kakor proti Napoleonu angleško velesilo na celini braniti z angleško armado.

Izkušnje v dšedanj vojski so važne tudi za notranjo angleško politiko. Če mora angleški kapital na kopnem braniti angleško svetovno silo, mora, če noče postati odvisen od Francije in od Rusije, skrbeti za dobro, veliko armado. Dosedanje nabiranje prostovoljcev je zadoščalo potrebam kolonialne armade, a primerjati se angleška armada ne more z ostalimi evropskimi armadami, osnovanimi po načelu splošne brambne dolžnosti. Medtem ko angleško mešanstvo pusti, da se zanj vsakje plačani, najeti proletarci, stoje nemški meščani v armadni vrsti ob meji in izpostavljajo navdušeno svoje življenje za domovino in potegnejo za seboj vse prebivalstvo. V teh hudih vojskah, ko gre za življenje in smrt, ne nadomesti denar osebne požrtvovalnosti. Ko se o tem prepriča angleška vlada in angleško mešanstvo, mora na kak način uvesti brambno dolžnost, če hoče ostati velesila. Preosnova naleti brez dvoma na odpor, a razvoj se jasno že vidi.

Ko se uvede vojaški zistem, pade eden glavnih stebrov stare, svobodne Anglije. Angleži so prvačili nad državljani in meščani drugih dežela, ki so morali služiti v armadi in ki so jim tu ukazovali drugi. Zato so o sebi sodili, da tvorijo posebno vrsto ljudi, ki vladajo kot svobodni Angleži. Če to jenja, pade glavni kos starih, liberalnih institucij. Tega razvoja ne more nič zadržati. Kolikokrat je ponovno angleško mešanstvo nastopilo proti carju krvoloku itd., a zdaj morajo biti zvezani z njim.

Notranji razvoj Anglije dovede gotovo tudi do večjega vpliva delavskih slojev in izpremeni tudi notranji ustroj angleške politike.

Rusija.

S sedanjo vojsko je vstopila Rusija v vrsto modernih evropskih kapitalističnih velesil. V 19. stoletju so se odbili valovi francoske revolucije ob ruskem velikanu. Rusija je bila še pol azijska država s komunistično kmečko upravo. Ko je vkorakal v Rusijo v drugi polovici 19. stoletja kapitalizem, je prišel razdirati; kmečki komunizem je oslabil, kmetje so stradali, del je odšel v tvornice; v vladi je uvažal korupcijo, nesposobnost, tatvino, kar se je predvsem pokazalo v rusko-japonski vojski. Revolucija l. 1905. je uničila staro Rusijo, ustvarila je dumo, zelo so se izpremenile kmečke razmere. Stolipinova kmečka preosnova l. 1906. je ustanovila samostojen kmečki stan.

V japonski vojski in z revolucijo je bila moč ruske armade uničena. Več let ni mogla igrati vladav v evropski politiki nobene vloge, a z ustavljenimi razmerami so izboljšali tudi armado. Presenetila je v sedanji vojski; boljši so častniki in vojak, kakor so bili še v vojski z Japonci. Rusija ni več despotna država in je navadna kapitalistična država v prvem svojem razvoju.

Nemčija.

V Nemčiji gotovo vojska na notranje razmer zelo vpliva. Dozdaj so si zelo nasprotovali vladajoči in delavski sloji do sovraštva, do dveh ločenih nasprotujočih si taborov. Vojska je uvedla enakopravnost; takega sovraštva med delavstvom in drugimi sloji tudi po vojski ne bo več. Ostra ločitev slojev najbrže izgine in razmere v Nemčiji se približajo angleškim razmeram.

Vojska dovede do znatnega zblizanja treh svetovnih držav: Anglija postane bolj nemška, Nemčija bolj angleška in Rusija bolj evropska.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Vrednost smodk. »B. Z. am Mittag« priobčuje pismo na Francoskem se nahajajočega vojaka, v katerem poroča o vrednosti, ki se je marsikje razvila med našimi vojaki. Ker se ne more ničesar kupiti v vaseh izza fronte v katerih stanujejo oddelki čet, zato je izgubil kovni denar vsako ceno. Ne more se ga za nobeno stvar uporabiti in zato se ga skoro vsega pošilja domov. Zelo visoko pa je poskočila vrednost smodk. Ona tvori temelj vsej tukajšnji trgovini, je torej zavzela mesto denarja. Medtem ko je pri kovnem denarju določena kovina, zlato, trdno jedro, na kar se vse zida, ne igra tukaj vrsta smodke nobene vloge. Vse eno je, če ima smodko Henry Clav ali Upmann ali pa Stinkadores št. 2, ki veljajo pri vaškem trgovcu 3 kosi 5 pfenigov; njena vrednost je ravno ista. Tako se je na temelju »enakosti smodk«, kakor bi se moglo imenovati, razvila zelo velika trgovina, in reči v prvi vrsti iz doposlanih darov. Komaj ped dolga klobasa stane štiri smodke. Par zapetnic se more kupiti za dvajset smodk, ker je sedaj zunaj še precej gorko; če bo pa mrzlejš, tedaj bo cena tudi poskočila. Steklenica konjaka stane brez ozira na zaščitni znak trideset smodk. Tudi posebni trgovski obrati so se na temelju »vrednosti smodk« otvorili. Kdor ima n. pr. željo, da se njegovi od blatnaste zemlje umazani čevlji zasvetijo v vsi svoji lepoti, potem si jih mora pustiti očistiti vnašač za to odprtem lokal, kar ga stane dve smodki. Mi se torej tu zopet nahajamo na tisti začetni stopnji glede vrednosti denarja, katero se najde pri neciviliziranih narodih, kjer uporabljajo namesto denarja školjke in druge reči.

Krvoses kapitalizem.

Oderuštvo z moko. Neki pek je pred dnevi inseriral v nekem listu, da kupi moko za vsako ceno proti visoki proviziji. Kmalu nato je prišlo k njemu več agentov, ki so mu obljubili, da mu preskrbe kolikor hoče moke, če plača 4 do 5 K provizije pri 100 kilogramih. Drugi dan je objavila nato inserat pekovaška zadruga sama. Uspeh je presenetil. Došlo je veliko ponudb. Med njimi se je tudi ponujalo iz Budimpešte, da se dobavi toliko moke kolikor se je naroči, če se plača provizija 12 K za 100 kilogramov. Tako se znajo žitni oderuhi izogniti določilom o najvišjih cenah.

Kaznovani angleški častniki. »Magdeburger Zeitung« poroča: Na gradu je igralo pet angleških častnikov nogomet s komisom, ki so jim ga dali. Za tako uničevanje kruha so jim nemške vojaške oblasti določile 8 dnevni zapor.

Okno v svet.

Špirit se je podražil v Nemčiji za 5 mark.

Izvor mornariških zastav. Mornariške zastave je najti nazaj 5000, celo 6000 let pred Kristom. Kakšne vloge so igrale mornariške zastave v pradednih časih, danes seveda ne moremo natančno vedeti. Tega tudi ni poznati iz slik starih Feničanov. Gotovo pa je, da te zastave še niso razločevale narodov, pač pa so stari Grki in Rimljani uporabljali zastave za dajanje znamenj. Posebno značilno je, da najdemo tu rdečo zastavo, ki ima pomen, da prinaša povelje: »Proti sovražniku!« Kasneje so imenovali to zastavo »krvavo zastavo«. Pri nekaterih brodovjih ima rdeča zastava še danes ta pomen. V nemški zgodovini, ki se seveda v naših deželah edino dostopna, vidimo mornariško zastavo le tu in tam v Sredozemskem morju. Siser pa narodna zastava ni imela razvoja, le zdaj pa zdaj so uporabljali zastave za signaliziranje. Sploh pa so smatrali dolgo časa zastavo na ladji podobno, kakor na suhem, le kot nekako počastitev. O Benetkah trde, da so imele leva že v IX. stoletju, o drugih kulturnih državah pravijo, že v XII. stoletju. Splošno pa se da trditi, da je bila ta stran spoznanja tujih ladij v tem času silno pomankljiva. Tudi narodnostnih ne moremo imenovati teh zastav, marveč kvečjemu lahko rečemo, da so bile zastave znank posameznih plemen, ki so se vsilila drugim plemenom za gospodanje. Pa pogledjmo razmere le danes! Indijci se vozijo pod angleško zastavo,

Avstralci pod angleško in koliko je plemen in narodnosti, ki se bore pod tujo zastavo! Spominjamo tu le na Georgije, Sudane in druge take narode. Križarske vojne so dajale ladjam tudi na zunaj posebne znake. Pri nas seveda vemo samo o nemških podjetjih, znano pa je, da je prvih vihrala zastava Rdečega križa na belem polju z angleške vojne ladje. Francoska je imela že svoje lilije, potem pa prihaja silna zmešnjava v zastavah. Vsaka ladja je imela skoraj svojo zastavo, vsak admiral je imel svojo zastavo in zmeda je šla tako daleč, da ladja ladje ni poznala. Ko

pa so se začele razvijati koncem XV. stoletja vojne mornarice, je bilo potrebno izenostaviti tudi mornariške zastave. Vsaka država ima od takrat svojo trgovsko zastavo, zastavo vojne mornarice in nekatere države tudi zatave vojne mornarice v vojnem stanju.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jože Gostinčar.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor voženin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovratnikov, zavratnilo, volno, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Sladni čaj-zajtrk!

Krili 50%, prihranka in okusen zajtrk, južina! Dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moči je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 80 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109, Josefstadterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4. V Gradcu: Sackstrasse št. 4.

Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih trdki Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zavpanja vrednih oseb.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balsam proti želodčnim bolečinam, steklenica 30 v.
Kapljice za želodec, izvrsno, kreplivo in slasi do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice soper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog, steklenica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
Sladina za otroke, steklenica 60 v.
Tinktura za želodec, o/vajalno in želodec kreplivo sredstvo, steklenica 30 v.
Trpotčev sok, izvrsen pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštna in zanesljiva.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno suknjo za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delni, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in salih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klona. Stizniki ali moderci od najcenejših do najfinjših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.

Vedno sveže blago!

Naiboliša, naisigurneisha prilika za štedenie!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni združniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 ³/₄ 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.